

- गोठलाई फिंगा लामखुटे तथा अन्य किराहरुबाट मुक्त राख्न सरसफाइमा ध्यान दिने र मलखाद गोठबाट टाढा राख्नु पर्दछ ।
- आवश्यकता अनुसार उपयुक्त कीट विकर्षकको प्रयोग गर्नु पर्दछ ।
- रोगी तथा बाहिरबाट ल्याएका पशुहरूलाई कम्तिमा २८ दिनसम्म क्वारेन्टाईनमा राख्नु पर्दछ ।
- फार्ममा जैविक सुरक्षाका उपायहरु अवलम्बन गर्नु पर्दछ ।
- संकमित दानापानी तथा सोत्तर जलाई दिने र मरेको पशुलाई गहिरो खाडल खनि गाडि दिनु पर्दछ ।

खोपको प्रयोग:

लम्पी स्किन रोग फैलिन थालेपछि नेपाल सरकारले निथलिङ्ग स्ट्रेन भएको खोप प्रयोगको स्वीकृति दिई सकेकाले निरोगी गाईभैसीलाई रोग विरुद्धको खोप लगाई प्रभावकारी नियन्त्रण गर्न सकिन्छ । खोप लगाएको तीन हप्ता भित्रमा रोग विरुद्ध पूर्ण सुरक्षा प्राप्त हुन्छ ।

खोपले कहिलेकाहीं केही गाईभैसीमा निम्न अनुसारका प्रतिक्रियाहरु देखाउन सक्छ :

- खोप लगाएको ठाउँमा हलुका सुन्निन्छ, जुन १-२ हप्ता भित्रमा आफै हराएर जान्छ ।
- छोटो समयको लागि ज्वरो आउनुका साथै केही दिन दुध उत्पादन घट्न सक्छ ।
- शरीर वा थुनमा साना गिर्खाहरु देखिन सक्छ जुन छिउ हराउँदछन् ।

रोगको शंका लागेमा के गर्ने ?

रोगको शंका लागेमा तुरन्त पशु चिकित्सक, पशु सेवा/पशु स्वास्थ्य प्राविधिक, स्थानीय तहको पशु सेवा शाखा, जिल्ला स्थित पशु अस्पताल तथा पशु सेवा कार्यालय, पशुपन्थी विकास निर्देशनालय र पशुपन्थी रोग अन्वेषण प्रयोगशाला वीरेन्द्रनगर सुर्खेतमा जानकारी दिनुहोस् ।

रोग पहिचानको लागि नमूना संकलन तथा प्रेषण:

- छालामा देखा परेका गाँठाहरु, घाँउ, पाप्रा तथा छालाको स्वाव वा तन्तु VTM वा PBS मा राखेर ।
- EDTA भाइलमा ३ देखि ५ एम.एल. रगत संकलन गरेर ।
- रोगको लक्षण देखिएको केही हप्ता पछि सेरमको नमूना सेरम भाइलमा राख्ने र कुल बक्समा बरफ राखी छिटो प्रेषण गर्नु पर्दछ ।

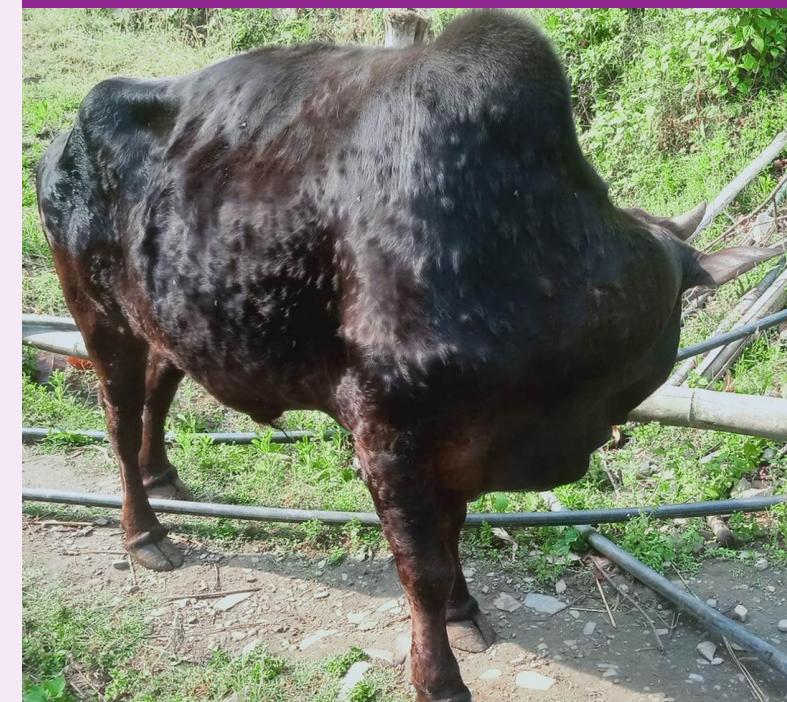
निदान:

- लक्षणका आधारमा ।
- चिरफार गर्दा देखिएका चिन्हका आधारमा ।
  - छाला र छालामुनिको सतहमा गाँठाहरु देखिन्नन् ।
  - फोकसो सुनिएको हुन्छ ।
  - लिम्फ नोडहरु सुनिएका हुन्नन् ।
- प्रयोगशाला परीक्षणको आधारमा
  - एलाइजा
  - पि.सि.आर.
  - भाइरस आइसोलेसन

***

लम्पी स्किन रोग (Lumpy skin Disease) सम्बन्धी जानकारी

कर्णाली प्रदेश सरकार

भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मञ्चालय

वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत

फोन: ०८३-५२२५३६

Website: molmac.karnali.gov.np

परिचय:

लम्पी स्किन रोग एक प्रकारको पक्स विषाणुबाट गाईभैसीहरुमा अत्यधिक सक्रमण गराउने सिमा विहिन रोग हो । यो रोग लागदा ८० प्रतिशत सम्म दुध उत्पादन घट्ने, बाभोपना हुने, ४५ प्रतिशत सम्म गाईभैसीहरु विरामी पर्ने र १० प्रतिशत सम्म मृत्यु दर हुने हुन्छ । दुध र मासु उत्पादनमा छास गर्ने, गर्भ तुहाउने, बाभोपना सृजना गर्ने, छालाको गुणस्तर घटाउने आदि कारणले गर्दा आर्थिक रूपले यो रोग महत्वपूर्ण मानिएको छ ।

यो रोग सर्वप्रथम सन १९२९ मा अफ्रिका महादेशको जाम्बियामा देखिएको थियो । त्यस यता लामो समय अफ्रिकाको रैथाने रोगको रूपमा रहेको यस रोग सन १९८९ मा इजरायलमा देखिएको थियो । विशेष गरी सन २०१२ पछि धेरै देशमा यो रोग महामारीका रूपमा फैलिन थालेको हो । नेपालमा पहिलो पटक यो रोग वि.सं. २०७७ असारको अन्तिम साता मोरङ्ग जिल्लामा गाईमा देखिइ वि.सं. २०७७ साल श्रावण ११ गते पुष्टि भएको हो ।

करक तत्व:

यो रोग पक्स भाइरिडेई समूहको क्याप्रीपक्स (डि.एन.ए.) भाइरसबाट लाग्ने गर्दछ । भेंडा र बाखाको पक्स भाइरससँग यस भाइरसको नजिकको नाता रहेको छ । मानिसलाई यस रोगले कुनै असर गर्दैन । यो भाइरस मुख्यतया सुख्खा घाँउका पाप्रामा

बाह्य वातावरणीय तापक्रममा लामो समयसम्म बाँच सक्छ भने धेरै अम्लिय र क्षारिय पि.एच.मा छिटौ मर्दछ ।

रोग सर्वे तरिका:

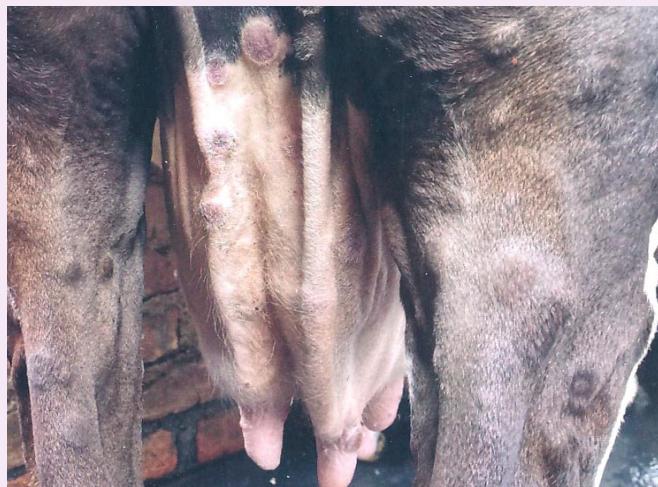
यो रोग मुख्यतया लामखुट्टे, टोक्ने भिंगा, किर्ना आदिको टोकाइबाट सर्वे गर्दछ । यस बाहेक संक्रमित गाईभैसीको लसपस र ओसारपसार, संक्रमित र स्वस्थ गाईभैसीलाई उपचारको क्रममा एउटै सुईको प्रयोग र प्राकृतिक तथा कृत्रिम गर्भाधानमा संक्रमित साँढेको वीर्यको माध्यमबाट पनि सर्वे गर्दछ । यो संक्रमित गाईभैसीबाट जन्मिएका बाच्छाबाच्छी/पाडापाडीमा समेत सर्वे गर्दछ ।

विषाणुको मुख्य श्रोतः

छाला र छालामा भएका घाँउ, घाँउका पिप र पाप्राहरु, संक्रमित पशुको, च्याल, आँखा र नाकबाट निस्कने तरल पदार्थ, दुध र वीर्य फोक्सो, फियो लिम्फनोड आदि ।

रोगका लक्षणहरू:

- ओथारो अवधि : सामान्यतया ४ देखि २० दिन सम्म ।
- १०५ डिग्री फरेनहाइट भन्दा माथि ज्वरो आउन सक्छ ।
- छालामा १ देखि ५ से.मी. वा अझै ठूलोसम्म पनि गाँठोहरु देखा पर्दछन् ।

- घाँसपानी नखाने, खोरेत रोग लागे जस्तै च्यालहरु बगाउने, झोकाउने, नाक र आँखाबाट सिंगान तथा चिप्राहरु बगाउने र दुब्लाउदै जाने ।
- नाक सुन्निने, कन्ज़टाइभा सुन्निने, पुच्छर, अण्डकोष, फाँचो वरिपरि समेत दुखे खालका गाँठोहरु देखिन्छन् ।
- शरीरका बाहिरी भागमा छाम्न सकिने सतहि लिम्फनोडहरु (सुपरफिसियल लिम्फनोड) सुनिन्छन् ।
- खुट्टाहरु सुन्निएर लङ्गोपना देखिन्छ ।
- दुधालु गाईको दुध उत्पादनमा ८० प्रतिशतले कमी आउँछ ।
- कहिलेकाही थुनेलो हुने, बाली नजाने र गर्भ तुहिने हुन सक्छ ।
- साँढेहरुको केही समयका लागि वा सधै भरिका लागि प्रजनन असमता हराउन पनि सक्छ ।

उपचार तथा रोकथामः

- यो रोग भाईरसबाट लाग्ने भएकाले प्रभावकारी उपचार हुदैन । तर जीवाणुको थप संक्रमणबाट बचाउन पशु चिकित्सक वा प्राविधिकको सल्लाह बमोजिम एन्टिबायोटिकको प्रयोग गर्न सकिन्छ ।
- छालामा घाँउहरु भएमा पोटास पानी (१:१०००) वा पोभिडन आयोडिन (५%) ले सफा गर्ने र एन्टिसेप्टिक वा फ्लाइ रिपेलेन्ट (फिंगा बस्न नदिने) मलहमहरु प्रयोग गर्ने ।
- आवश्यकता अनुसार दुखाई कम गर्ने, ज्वरो कम गर्ने र एलर्जी रोक्ने औषधी पशु प्राविधिक वा पशु चिकित्सकको परामर्श अनुसार प्रयोग गर्ने ।
- रोगी पशुहरुलाई राम्रो हेरविचार गरी सन्तुलित पौष्टिक आहारा खुवाई थप पशुधनको क्षति हुनबाट बचाउन सकिन्छ ।
- रोग देखिएको क्षेत्रबाट पशुहरुको ओसार पसार तुरन्त रोक्नु पर्दछ ।